

**Mazo parādsaistību
maksātspēja**

**Fizisko personu
parādi**

**FINANŠU
NOZARES
ASOCIĀCIJA**

Atrunas

- Dati nav atspoguļoti ar visaugstāko precizitāti, bet ar nolūku parādīt tendences
- Dati iegūti gan no publiskiem, gan publiski nepieejamiem avotiem, atzīstot, ka pilnīga informācija ir grūti pieejama un salīdzināma

Parādi līdz 5000 eiro atgūšanas procesā

Likumprojekts

- Parāda pamatsumma **860** – 5000 *euro*
- Samaksāti vismaz 20% no summas
- Tikai nenodrošinātie kredīti
- Terminš ir iestājies, nav izpildīta saistība
- Parāds «nav jaunāks» par trīs mēnešiem
- Licencēti kredīta devēji, bankas, bezprocentu kredītu izsniedzēji

Kredītu parādu tvērums

Vairāk par 60
dienām
atgūšanas
procesā

Banku un ne-
banku

Parāda
pamatsumma

Kredīti

1

Lielākā daļa no šiem kredītiem ir banku un nebanku izsniegtie patēriņa kredīti

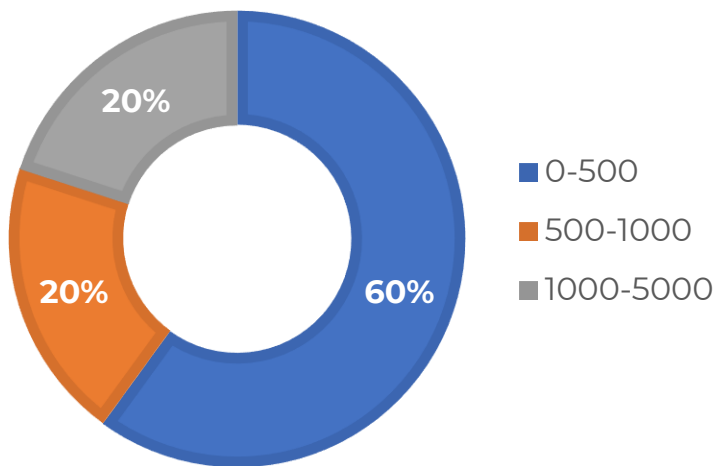
2

Mazākums (zem 10% katrs) ir **kredītkartes**, pārsnieguma kredīti un līzings

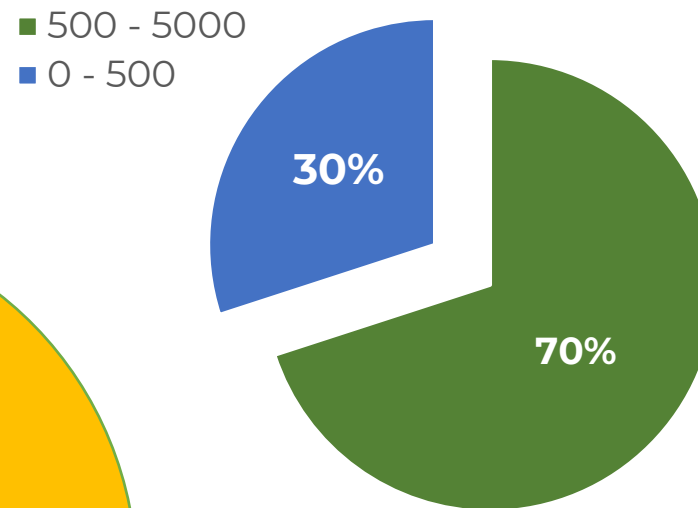
3

Līgumos pēc skaita dominē nebanku aizdevēji, taču pēc apmēra – banku

Sadalījums pēc parādnieku skaita

Sadalījums pēc parādu kopējās summas

Kopskaits
0 – 5000 eiro
73 000
parādnieku
205 000 līgumu

Aizdevumi
0 – 500 eiro
ar kavējumu
galvenokārt
izsniegti pēc
2011.gada

30 %
aizdevumu
izsniegti
pirms
2011.gada

25% no parādiem 500 – 5000 robežas ir parādi bankām, kuros dominē patēriņa kredīti (nedaudz vairāk nekā puse) un kredītkartes (gandrīz trešdaļa)

Skaitā nav iekļauti parādi no hipotekārajiem kredītiem, jo tie parasti pārsniegs 5000 eiro

Aizņemtā
summa
ap **155**
milj. eiro

Parādi > 60
dienas
.. **500 – 5000**
eiro..

Parādi > 180 dienām
Parādnieku skaits
samazinās nebūtiski
(līdz 5%)

2 – 4 kredīti

Ap **28 000** personu

Kavētā summa ap
100 milj. eiro

Bezprocentu kreditēšana

- Preces uz nomaksu (bezprocentu aizdevums) **ir likumprojekta tvērumā**
- Statistiku grūtu apkopot, jo prece (patērētāju kreditēšanas līgums) ir vienā rēķinā (parādā) kopā ar pašu pakalpojuma (piemēram, elektronisko sakaru pakalpojumu) rēķinu
- Parādu atgūšanas portfelī šādi elektronisko sakaru komersantu rēķini veido 67 miljonus eiro
- Jāpieņem, ka *default (loss) rate* % par precī ir līdzīgs banku/nebanku jomai (3 – 10%, tuvāk 6%), kā arī atlikums parasti nerasniegs likumprojekta sliekšni – 860 eiro (drīzāk ir apmēram puse šīs summas)

Nemaksāšanas
vairāk par 60
dienām
0 – 5000 eiro
kredītiem
pēdējos 12
mēnešos

Banku
nenodrošināto
kredītu
nesamaksāšana
(skaits, īpatsvars)

3,1%

Ne-banku
nenodrošināto
kredītu
nesamaksāšana
(skaits, īpatsvars)

10,4%

Vissliktākā kredītportfeļa kvalitāte ir ne-banku **distances aizdevumiem** –
apmēram **30%** portfeļa kavējumi pēc skaita ir vairāk par 30 dienām

Parādus raksturojoša informācija

- Vidējā kredīta pamatsumma ir bijusi **800 eiro**
- Vidējā atlikusī kredīta pamatsumma aizdevumiem no 0 – 5000 eiro ir **631 eiro**
- Vidējā kavētā pamatsumma aizdevumiem no 0 – 500 eiro ir **231 eiro**
- Vidējā atlikusī pamatsumma aizdevumiem no 2000 līdz 5000 eiro apmēram **2300 eiro**
- **PLUS uzkrātie procenti, kas parasti būs pamatsummas apmērā**

2017.gadā nabadzības riskam Latvijā bija pakļauti **27,3% iedzīvotāju**. Latvijā trūcīgo un maznodrošināto personu skaits kopā ir ap **100 000** (vidēji puse no katras grupas) ar sliekšni ienākumiem ap 128 – 400 eiro. Maznodrošinātā statusa sliekšnis **katrā pašvaldībā atšķiras**. **Nabadzības riska sliekšnis** – nedaudz virs 400 eiro (nosaka pēc CSP datiem)

Ap **150 000** cilvēkiem – strādājošajiem - Latvijā bruto ienākumi ir minimālās algas apjomā vai mazāk. Ap 70% šīs darba vietas bija uz **nepilnu darba laiku**

Apvienotajā Karalistē, kur arī novērota *pay-day-loans* izplatība, tika uzskatīts, ka [15%](#) no trūcīgajām mājsaimniecībām ir kredītu maksājumu kavējumi (parādi), bet *net debt* (saistības virs aktīvu vērtības) ir [35%](#) šādu mājsaimniecību, turklāt ilgstoši

---

[Pētījums](#): «2014.gadā vieni no aktīvākajiem distances jeb „ātro kredītu” izmantotājiem ir Latvijas nabadzīgākie iedzīvotāji, kas varētu būt saistīts ar alternatīvu kreditēšanas pakalpojumu apgrūtinātu pieejamību»

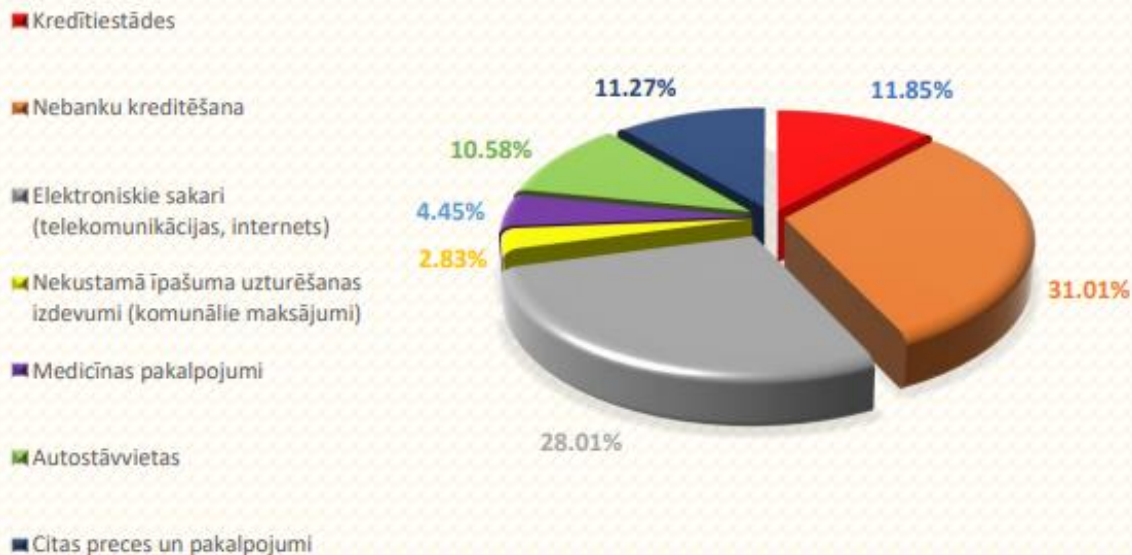
Blakus jautājumi

Parādu atgūšana

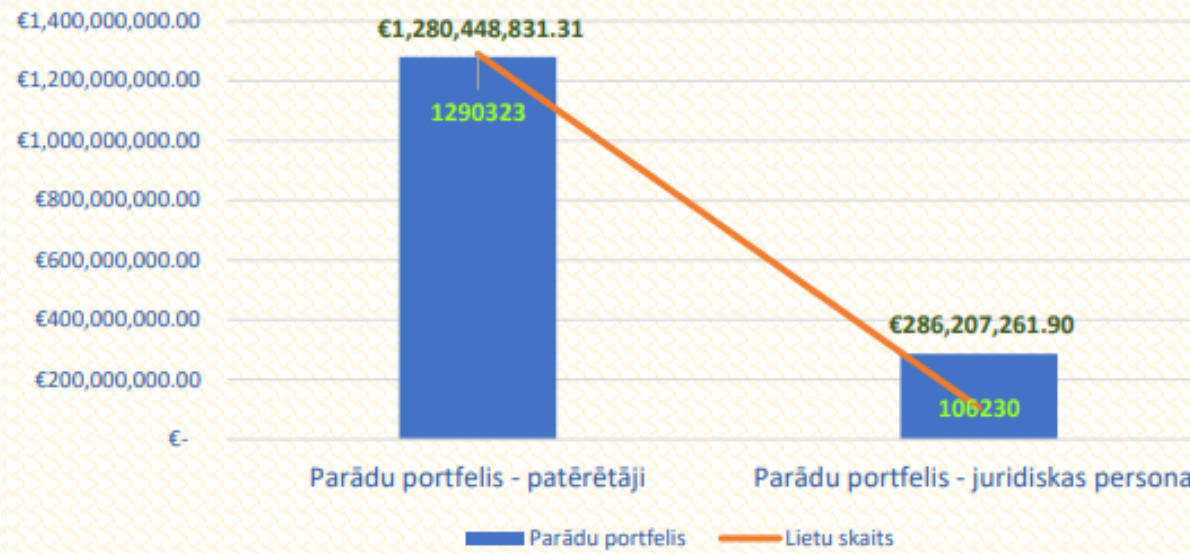
Mazo parādu (0 – 5000 eiro) portfelis **80 – 90% apmērā** ir nodots parādu atgūšanas uzņēmumiem

Kopumā gadā pilnībā vai daļēji tiek atgūti 20% no kredītiem (**7% pilnībā**), skaitot pēc līgumu skaita

PARĀDA LIETU SKAITS NO KOPĒJĀ LIETU SKAITA DALĪJUMĀ PA NOZARĒM

Parādu portfeļa kopsummas un lietu skaita salīdzinājums dalījumā par patērētājiem un juridiskām personām

Parādu atgūšana

- 2019.gadā salīdzinājumā ar 2018. gadu krasi pieaudzis parāda ārpusstiesas atgūšanai **no jauna** nodoto lietu skaits **autostāvvietu pakalpojumu** jomā – par 155,32% un **nekustamā īpašuma uzturēšanas pakalpojumu** nozarē – par 99,25%.
- Bankas atgūšanai 2019.gadā nodeva gandrīz **3 reizes mazāk** lietu nekā 2018.gadā.

Kopējā parādu portfelī esošo parādu (lietu) skaits dalījumā pa nozarēm

2.1. tabula

Nozare:	2018, skaits	Summa, EUR	2018, %	2019, skaits	Summa, EUR	2019, %
Kredītiestādes	152 949	862 948 703	11,85%	144 576	857 623 446	10,37%
Patērētāju kreditēšana (nebankas)	400 14	277 982 973	31,01%	498 744	379 292 987	35,79%
Elektroniskie sakari (telekomunikācijas, internets)	361 433	75 406 748	28,01%	281 084	67 184 701	20,17%

PTAC

ZTI –
piedzīņas
civillietās pēc
tiesas
nolēmuma
pret
fiziskajām
personām

- Pamatā slaidā atspoguļota parāda piedziņa civillietās **jebkurā summā**, ne tikai kredītu parādi
- **174 000** fizisko personu
- Katru gadu tiek pabeigtas ap 17 000 lietām un ap 12 000 lietu tiek iesniegtas no jauna
- **1,6 miljardu eiro** pamatparāda atlikums kopsummā

Covid-19

Intrum [pētījums](#):

17% Latvijas respondentu atzīst, ka Covid-19 rezultātā **uzņēmušies vēl lielākas parādsaistības**, lai nosegtu ikdienas tēriņus, un šī proporcija ir lielāka tieši jauniešu (gan 18-21 vecuma grupā, gan 22-37 gadu vecuma grupā) vidū - ceturtdaļa atzīst parādsaistību pieaugumu **ikdienas tēriņu segšanai**

Nodoklis par dzēstu parādu

- Parāda dzēšana rada kapitāla pieaugumu. Tikai hipotekāro kredītu parādu dzēšana un maksātnespējas process ir izņēmums
- 2018.gadā šādā veidā apliekams ienākums veidojās **2282** personām, kopā par 531 000 eiro (VID dati)
- Vai tiesiskais regulējums motivē dzēst parādus?

Maksātne spēja

- 2019.gadā ap **1278** fiziskajām personām pasludināts maksātne spējas process. Skaitis būtiski samazinājies, salīdzinot ar 2018.gadu
- Kreditori atgūst vidēji 12%*
- Vidējā maksātne spējīgās personas alga procesa laikā: 400 – 500 eiro*

* A. Saulīša pētījums «Fizisko personu maksātne spējas process Latvijā»

VID nodokļu parādi (uz 07.2020.)

- Nodokļu parāds ir **74 401** fiziskajām personām, no kurām **8458** personas ir saimnieciskās darbības veicēji
- Kopējā summa ap **229 miljoniem** eiro

ZTI – APK sodi fiziskajām personām

- Ap **91 000** fizisko personu (izpildu lietu skaits var būt lielāks)*
- Kopsummā atlikums ap **119 miljoniem** eiro*

* visi dati var nebūt precīzi ievadīti reģistrā

NĪN parādi (tikai Rīga)

- **56 000** ir fizisko personu ar parādu kopsummā ap **6 miljoniem eiro**
- **60%** parādu ir summā **līdz 50 eiro**

Uzturlīdzekļu parādi

Uzturlīdzekļu garantiju fondam ir **53 000 uzturlīdzekļu parādnieku** (ZTI lietu skaits ir vēl lielāks – ap **62 000**). Parādnieku skaits katru gadu aug (ap 9%). Piedziņas gadījumā parādniekam nesaglabā pilnu minimālo algu

Hipotekārie kredīti (2008.gada krīzes sekas)

- Hipotekāro kredītu 2008.gada krīzes atlikumi – **600 miljoni eiro** un **13 000 parādnieki**
- Saeimā 09.07.2020. pieņemts likums par kreditora tiesībām dzēst parādu vienpusēji
- Lielākā daļa parādnieku – emigrējuši vai grūti sasniedzami

Parādi par mājsaimniecības uzturēšanu

- **11,1%** mājsaimniecību [2018.gadā](#) ir bijis parāds par komunālajiem maksājumiem (CSP)
- **28%** mājsaimniecību mājokļa izdevumu segšana ir ļoti apgrūtināta (CSP)
- 2019.gadā tikai [RNP](#) pie ZTI atrodas **6 400 lietas** par **25 miljoniem eiro**, un kuru atgūšanas iespējas tiek raksturotas kā apgrūtinātas

Secinājumi

Pieņēmumi par kopējo skaitu

- Nekritiski saskaitot kopā, **trešdaļai Latvijas iedzīvotāju** ir parādi – kredītu, preces uz nomaksu, nodokļu, uzturlīdzekļu, sodu vai citu saistību –, kuru atdošana tiek kavēta
- Jāpieņem, ka daļa personu pārklājas un tādēļ skaits ir mazāks, bet nav ticamu datu, kas ļautu secināt, **kāds ir parādnieku skaita pārklāšanās apjoms** dažādu parādu grupās

Secinājumi

- Likumprojektam noteikti ir jāaptver cesija (arī ārvalstu komersantiem), jo 80 – 90% gadījumos parādi ir cedēti, līdz šim tas nav skaidri atrunāts
- Trīs mēnešu nogaidīšanas periods – nepieciešams disciplīnai, ka parāds primāri ir jāmēģina atdot
- Parādnieki, kas nokavē 60 dienas, visticamāk nokavēs arī 90 un 180 dienas, samazinājums ir nebūtisks
- Prasība par 20% aizdevuma samaksu pirms saistību dzēšanas ir pamatota, un šo skaitli varētu arī palielināt
- Nav precīzu datu, cik kredītu parādu lietu (pie kreditora vai parādu atguvēja) ir nodotas ZTI (ir tiesas lēmums)

Secinājumi

- Jādiskutē par ilgo parādu problemātiku (ievērojams īpatsvars ir 10 gadus un vecāki neliela apmēra parādi) – kas to veicina un kāpēc nav risinājuma
- Likumos šobrīd ir ieviesta stingrāka maksātspējas vērtēšana un ierobežojumi procentu likmēm. Personām, kuras aizdevumus nevar atļauties, tiem vairs nebūtu jābūt pieejamiem, tomēr sociālā ietekme izmaiņām nav zināma, proti, vai grozījumi ir devuši rezultātus un parādnieku skaits būtiski nepieaug
- Preces uz nomaksu, tostarp bezprocentu aizdevumi, ir aptvertas ar likumprojektu, bet piedāvātā sliekšņa (**860 eiro**) dēļ parādu dzēšana šajā gadījumā nebūs plaši izmantota

Secinājumi

- Likumprojektā jāapsver rīcība ar parādiem līdz ~500 eiro, īpaši ilgstoši atgūšanā esošajiem. Vidējā neatmaksātā summa ir **231 eiro** + procenti
- Sociālais sliekšnis pieejai mazo parādu maksātnespējas procesam – diskutējams, ņemot vērā spēju sasniegt mērķgrupu
- Likumprojekts nevar atrisināt visus jautājumus, kas saistīti ar parādu problemātiku
- Vai trūcīgām personām ikdienas tēriņiem atbalsts jāsniedz tādu kredītu, kurus tie nevar atmaksāt, veidā? **Vai kredīti aizvieto sociālo palīdzību/pabalstus?**
- Parādnieka sociālais profils un ietekme uz **ēnu ekonomiku** – nepētīti
- Kopējā parādu sloga monitorēšanai valstī nav «viena procesa saimnieka»

Rīgā 30.07.2020.

FINANŠU
NOZARES
ASOCIĀCIJA